

Izšla vsak dan razen ponedeljka in praznikov.
Izšel dnevnik razen nedelje in praznikov.

THE LIBRARY OF THE
SEP 24 1927

PROSVETA

Uredniški in upravljalni prostori:
2657 S. Lawrence Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawrence Ave.
Telephone, Rockwell 4904.

LETO—YEAR XX. Cena lista: 50.00. Chicago, Ill., petek, 23. septembra (Sept. 23), 1927. Subskripcija \$4.00 yearly. STEV.—NUMBER 224

Illinoiski lastniki rogov pred podajo

Mrlo vreme sili barone, da bo treba odpreti premogovnike. Voda operatorjev je dejal v sredo, da kopanje premoga se mora začeti.

Chicago. — Illinoiski baroni premoga so se sami sešli v konferenci v sredo v hotelu Great Northern. Seja je bila tajna, toda slišati je bilo ostre besede, ki so se izmenjavale. Jasnó je, da so se baroni sešli, da formulirajo kolikor mogoče milo izjavo, v kateri naznanijo javnosti, da so se morali podati rudarjem glede jacksonvillake mezdne lestvice.

"Na vsak način moramo najti pot za obnovitev premogovniškega obrata v Illinoisu," je rekel Rice Miller, predsednik organizacije lastnikov rogov.

Mestna občina Split in ameriško posojilo

Ameriško posojilo je za enkrat odloženo. — Mestna občina najame posojilo najbrž doma.

Split, Jugoslavija. (Izvirno poročilo.) — Mestni župan je sklical konferenco članov občinske uprave, občinskega finančnega sveta in večjega števila uradnikov, da razpravljajo o posojilni ponudbi ameriških bankirjev. Župan je razložil, da so ameriški bankirji in finančniki pri volji posoditi mestni občini Split dva milijona dolarjev za dobo trideset let in po devet in pol od sto obratov od posojila. To pomeni, da bi ameriški bankirji prejeli v trideset letih dvakrat povrnjena dva milijona dolarjev na obrestih, po trideset letih bi še prejeli dva milijona dolarjev, ki so jih posodili. Obnem je pa župan pojasnil, da se posojilo 50 milijonov dinarjev lahko dobi tudi doma, kajti hipotekarna banka je poslala svojo ponudbo. Nastala je občirna razprava. Občinska uprava je izrekla, da hoče priporočiti, ki so bila izvršena v teku razprave, študirati in na prihodnjem zborovanju predložiti konkreten predlog.

Zai se, da bo ponudba ameriških bankirjev odklonjena.

Split je danes veliko pomorsko trgovsko mesto. Kar je bil Trst nekdanj za Avstrijo, to postane Split za Jugoslavijo. Zdej pristane redno vsak mesec pet velikih parnikov, ki prihajajo iz Severne in Južne Amerike v splitski luki. Tukaj ima svoj sedež tudi Izseljeniški klub, ki obdržava predavanja o razmerah v prekomorskih deželah, v katere se izseljujejo jugoslovanski delavci.

Kotliček in "otročički" šli v zrak

Chicago. — Mrs. Ida Lieberman, 1542 Sawyer ave., je dan za dnevom rinila pred seboj otroški voziček po ulicah svoje okolice. Sosedje so vedeli, da ženska nima novorojenca, toda molčali so, samo muzali so se. Ida je navadno imela poln voziček "otročičkov," katere je vozila po dva dolarja. Zadnjič zvečer je pa močna eksplozija stresla idino stanovanje. Polkaj je šel pogledat in našel v kuhinji vse narobe. Pohištvo je bilo zdrobljeno, po tleh je bil kup razbitih "otročičkov" in v kotu so bili ostanki uničenega kotlička. Taka je vsakdanja povest.

Vojaška postaja zrakovplov zgorela

Fort Sill, Okla., 22. sept. — Trije hangarji tukajšnje postaje za zrakovplove so sredi zgoreli. Škoda se ceni na \$250,000. Nihče ni bil ranjen.

Delavska strokovna organizacija se ne da preprečiti na jugu Unije

Razvoj industrije prinaša tudi delavske organizacije. — Kjer se razvija industrija, tam tudi narašča zavednost ljudstva.

Greensboro, N. C. — Industrializem poskrbi, da se razvija delavska strokovna organizacija v Severni in Južni Karolini in drugih južnih državah. To se ne da preprečiti. Do tega zaključka je prišel dr. Earl R. Sikes, ki predava na dartmouthskem učilišču, ko je dokončal svoje študije v središčih za tobak, tekstile in izdelovanje pohištva v piedmontski pokrajini Severne in Južne Karoline.

Profesor pravi, da se v nekem času prihodnjega desetletja pojavi vprašanje, kajti kolikor bolj se osredotočuje kapital, toliko bolj postajajo delavske uni-je potreba. K temu pa profesor dostavlja: Na to vprašanje bo odgovor tak, ki bo zelo zanimiv, kako nastopi Severna Karolina proti neizogibnemu razvoju delavske strokovne organizacije. Dr. Sikes meni, da so vprašanja nizke mezd, dolgih delavnih ur in delavnih razmer javna in važna, katerim se ne moremo izogniti z izgovori, da je privatna zadeva industrijalcev. Država je opravljena, da sprejema zakone za delavsko zaščito v interesu izkoriščenih delavcev v Severni Karolini. Po profesorjevemu mnenju nima tudi princip enake prilike nobene vrednosti, ako se delavci in podjetniki ne pogajajo kolektivno o delavski mezd, delavnem času in drugih delavnih razmerah.

"Papož je nad vsemi vladami," pravi Vatikan

Vatikanski list piše, da morajo vse države priznati, da je papež suveren.

Rim, 22. sept. — Papeški uradni list "Osservatore Romano" piše, razpravljajoč o takozvani rimskem vprašanju (katalolična cerkev še danes trdi, da Rim pripada papežu), da rimski vprašanje se ne tiče le Italije, temveč vsega sveta.

Papeški list pravi, da je cerkev zelo hvaležna Mussoliniju, ker je izboljšal odnose med oficijelno Italijo in Vatikanom, ampak vsa dobra dela fašistovske vlade ne morejo rešiti rimskega vprašanja. To pa radi tega, ker mora papež na podlagi katoliške doktrine kot najvišja vidna glava cerkve biti tako svoboden in neodvisen, da bo stal nad vsemi vladami, državami in narodnostmi. Nadalje piše list, da je papeževa oblast nadnaravna in zato ne sme biti pod kontrolo nobene vlade, stranke ali države. Ves zunanji svet mora znati, da papež ni podložnik nobene vlade in dokler ne bo ta princip priznan, toliko časa bo obstajalo sporno rimsko vprašanje med cerkvijo in Italijo.

Poročilo ne pove, kaj pravijo fašisti na to.

Liga narodov se bo igrala z razoroževanjem

Skupščina sprejela vse načrte in zdaj so vsi zadovoljni.

Zeneva, 22. sept. — Pododsek skupščine Lige narodov je sredi ugodil vsem strankam, ki so predložile razne načrte za razoroževanje in odpravo vojne. Člani odseka so odobrili vse načrte: angleški načrt pokrajinskih paketov, Fridtjof Nansenov predlog glede razširjene arbitraže, poljski predlog za odpravo vseh agresivnih vojn, francosko željo glede garancij in zahtevo Nemčije, da zavezniki zmanjšajo svoje armade.

Nadalje je bilo zaključeno, da se izvolita dva odbora, ki se bosta separatno bavila z razoroževanjem in v vprašanjem garancij za sedanje meje. S tem so vsi zadovoljni — in skupščina bo kmalu zaključena.

Pastor je prosil Boga, naj ubije Dempseyja!

Ashtabula, O.—Rev. H. P. Dunlop, čikaški evangelist, je v sredo zvečer na tukajšnjem verskem shodu javno molitviljivo prosil Boga, naj udari Jacka Dempseyja tako močno, da se zgrudi mrtve, preden stopi na boksarski oder.

Strelnjak se je v srce, a srca ni bilo

Huntington, W. Va.—William Gray, 22-letni fant iz Sandy Hooka, Ky., se je hotel 12. t. m. ustreliti v srce. Res si je poglgnal kroglo na levo stran prsi, a umrl ni. Ko ga je zdravnik preiskal, je našel, da ima Gray srce — na desni strani.

Spet dva pomorska ubita v Nikaragvi

Managua, Nikaragva, 22. sept. — Dva ameriška pomorska, ki sta bila ranjena zadnji teden v bitki z rebeli, sta umrla v ponedeljek zvečer.

VTISI S POTOVA-NJA PO EVROPSKIH DEŽELAH

Sposobnost britanskega delavstva narašča v boju zoper torije. Nemčija ostane republika. — Komunistična stranka v Rusiji trdno. — Danajski socialisti podajajo vsemu svetu nauk o obdavčenju ljudstva. Zeneva je svetovna stolica.

Washington, D. C. — (Lawrence Todd, poročevalec Federalizirane tiska.) Utise, ki sem jih zadobil od Evrope tekom mojega trimesečnega in ravnokar končanega bivanja v Evropi, sem prejel od pogovorov s strokovno organiziranimi, političnimi in poljedelskimi zastopniki razne avtoritativne vrste. Videl sem te ljudi v Londonu, Moskvi, ruski vaši, Pragi, na Dunaju, v malih avstrijskih in bavorskih mestih, Monakovem, Freiburgu, Baselu in Zenevi.

Tukaj je povedano na kratko, kaj sem pronašel:

Britanija počasi pridobiva zopet industrijsko moč, njeno delavstvo je pa veliko bolj sposobno odbijati napade torijskih podjetnikov, kot povejo časnike brzojavke v preteklosti. Delavska stranka ba skoraj neslajivo sestavila prihodnji britanski kabinet in sicer sama ali pa s pomočjo liberalcev. Njen zakon proti delavskim strokovnim organizacijam, ki je bil ravnokar sprejet, bo razveljavljen.

Nemčija stoji definitivno na republikanški podlagi in njeno delavstvo obrata zopet vse pozornosti razrednim vprašanjem. Hitler, Ludendorff in njih fašistovske skupine že zdavnej niso več nevarne, ampak so samo smešne.

Sovjetska unija hitro razvija svoje industrije, dasiravno še trpi od ekonomske blokade mednarodnih bankirjev in sovražnosti britanske torijske vlade. Življenjski stroški v ruskih mestih so visoki, brezposelnost je približno tako velika kot v Nemčiji in Angliji, toda sistem za podporo brezposelnih je v Sovjetski uniji boljši kot v zapadni Evropi. Ruski kmetje, ki so spravili dobro letino tri leta eno za drugim, pravičijo in se štejejo veliko bolj srečnim, kot kdaj prej. Komunistična stranka kontrolira vlado trdno in vsako kulturno podjetje in je prosta skrb za pojavov nezadovoljnosti med kmeti. Ameriški biznis ljubkuje v Moskvo.

Dunaj, trdnjava socialdemokratov v Donjavski dolini, podaja svetu revolucionarne nauke v obdavenju ljudstva in oskrbi dobrih stanovanjkih hiš za maso in v reformah javnih šol. Mesto je obklojeno od konservativnega avstrijskega kmečkega ljudstva, ki sprejema politiko cerkve, a je vseeno trdnjava organiziranega delavstva, ki se bojuje za mezo, da bo prehranjevala bje, njih žene in otroke. Bojevati se nimajo samo proti podjetnikom, ampak tudi proti češki izvoznini na premog za avstrijske tovarne in drugim gospodarskim neprilikam, ki so posledica mirovne pogodbe. Dasiravno se zdi, da so ti delavci obsojeni na stradanje, vseeno se ti dunajski delavci odzovejo v številu 200,000, ako je treba mirno in dostojno protestirati ali pa apelirati v velikem pohodu. Nemiri v mesecu juliju so nastali, ker voditelji niso aranžirali demonstracije in se je majhna skupina kričavec polastila prilike, ko so tovarniški delavci neprilakovano zastavkali, da tako protestirajo proti oproščenju ljudi na sodišču, ki so umorili tri njih tovariše. Du-

VTISI S POTOVA-NJA PO EVROPSKIH DEŽELAH

(Dajle za 2. strani.)

Zanimivo zborovanje neodvisne kanadske železničarske unije

Prišlo je v ponedeljek. — Predložen je bil obširen dnevni red in obravnavala se bodo važna vprašanja v korist delavcev.

Montreal, Kanada. — V ponedeljek dne 19. septembra je prišlo zborovati konvencija Kanadske bratovščine železniških uslužbencev, ki je bila združena s Kanadskim strokovnim in delavskim kongresom, dokler ni Bratovščina železniških pisarniških uslužbencev zahtevala, da pride pod njeno jurisdikcijo. Od tega časa je ta bratovščina postala ameriška delavska unija, ki je bila pridružena Ameriški delavski federaciji. Zdej je ta organizacija neodvisna delavska unija, pridružena Vsekanadskemu delavskemu kongresu, ki je bil pred kratkim organiziran.

A. R. Mosher, predsednik te bratovščine, je dejal v svojem nagovoru pri otvoritvi zborovanja, da šibka politična roka kanadskega delavstva ovira delavstvo izvajati vpliv na zakonodajo. Na industrijskem polju se ne more doseči velikih uspehov, ko je organiziranih komaj 50 odstotkov delavcev in še ti so pocepljeni v 160 raznih unij. In tako morajo delavci sprejeti, kar se jim ponudi.

Konvenčni program je obširen in od delegatov se pričakuje, da napravijo važne zaključke glede delavske politične organizacije in tesnejšega združenja delavstva.

Organizacija izdaja svoje glasilo, ki zagovarja in uči razredni boj, priporoča laboritično stranko kot politično organizacijo za delavce in je v opoziciji proti britakemu imperijalizmu.

Minnesotčan zmagal v letalski tekmi

Holman iz St. Paula je prvi letel iz New Yorka v Spokane. Dva tekmeča v brezprestanem poletu.

New York. — Dva aeroplana sta se v sredo popoldne, tretji dan transkontinentalne letalske tekme, dvigala tukaj v zrak na brezprestanem poletu od Atlantika do Pacifika. Tekmovalca sta Eddie Stinson iz Detroita in C. A. Schiller iz Kanade, pilot "Royal Windsorja," ki je za letos opustil polet v London. Tretji tekmeč je moral ostati na tleh, ko se letalo ni hotelo dvigniti v zrak.

Spokane, Wash.—C. W. Holman, poštni pilot iz St. Paula, Minn., je zmagal v letalski tekmi iz New Yorka v Spokane in dobil prvo darilo \$10,000. Holman je porabil v zraku 16 ur, 42 minut in 52 sekund.

TISKARSKI DELAVCI V CHICAGO POJAČALI AKCJO ZA ORGANIZACIJO

Naložili so izreden prispevek z organizacijsko kampanjo.

Chicago, Ill. — Organizirani tiskarski delavci se pripravljajo za veliko organizacijsko kampanjo, da organizirajo tiskarske delavce, ki delajo v tiskarnah in ki ne priznajo delavske strokovne organizacije. Reano gibanje v ta namen je pričelo v lokalni organizaciji tiskarjev šte. 5. Ta organizacija je razpisala izreden assement po 50 centov na teden in na člana. Ta assement gre v poseben sklad, ki se porabi za organiziranje neorganiziranih tiskarskih delavcev.

Kampanja je torej v detetu in pričakuje se od nje veliki uspehi.

Zavedni delavci poznajo svoje dolžnosti

Odglasovali so za podporo stavkočim in izprtim rudarjem. Tako so izkazali svojo delavsko solidarnost.

Chicago, Ill. — Lokalna organizacija krojaških pomočnikov št. 5 je odglasovala, da vsak član prispeva po petdeset centov v podporo stavkočim rudarjem, ki ne delajo že od dne prvega aprila.

Skupni odbor krojaške organizacije "Amalgamated Clothing Workers" je zaključil, da se izroči rudarjem \$2,500 v podporo. Člani te organizacije se spominjajo, kako so jim pomagali

Poljska jednota še zborno na dvoje

Izvoljena bosta dva odbora in sodišče odloči, kateri bo pravomočen.

Chicago. — Boj med naprednjaki in nazadnjaki Poljske narodne zveze, največje podporne organizacije ameriških Poljakov, ki je povzročil, da se je 25. redna konvencija te organizacije v tork razcepila v dve konvenciji, doseže vršek v petek, ko pride plačlini dan za delegate. Stara garda, to so nazadnjaki, ki je zapustila konvencijo v hotelu Sherman in organizirala svojo konvencijo v hotelu La Salle, pravi, da ima ona blagajno v rokah in napredni delegatje, ki so ostali v hotelu Sherman, ne dobe nobenih dnevnih niti povrnitve voznih stroškov, ako ne pridejo na njeno konvencijo. Izplačila za vse delegate znašajo okrog \$70,000.

Medtem se nadaljuje zborovanje obeh konvencij. Obe konvenciji poslujeta po identičnem dnevnem redu; obe konvenciji se baviti s pravili in obe izvolita vsaka svoj glavni odbor.

Staro gardo v hotelu La Salle je izvolila Francka X. Svetlika svojim konvenčnim predsednikom. V sredo je stara garda brzojavno pozvala zavarovalniškega komisarja iz Springfielda, naj pride sem in razsodi, katera konvencija je prava.

Naprednjaki, ki so ostali v hotelu Sherman, imajo 293 delegatov, stara garda ima pa 252 delegatov. Večina je torej na napredni strani, toda stara garda trdi, da je okrog 50 delegatov napredne stranke nepravilno izvoljenih pri njihovih društvih, valed česar nimajo delegatskih pravic.

Stari predsednik Poljske narodne zveze, ki se naziva "veliki cenzor," C. W. Sypniewski, je ostal z naprednjaki. On pravi, da vse legalne pravice so na strani konvencije v hotelu Sherman in da bo sodišče prislilo staro gardo, da izroči knjige in blagajno novemu odboru, ki ga izvolijo naprednjaki.

V sredo popoldne je čikaški župan Thompson osebno pozdravil konvencijo naprednjakov. S tem je župan ignoriral staro gardo v hotelu La Salle.

OBRBNA KOMISIJA OBLOŽENA S PREISKAVAMI

Dvanajst preiskav v industriji se vrši hkratu.

Washington, D. C. — Zvezna obrbna komisija preiskuje neprilakovano, kar enajst industrij, obrtnih zvez in razmere v njih. Toliko preiskav doslej komisija še ni vršila hkratu. Stiri preiskave je komisija podzvela iz svoje lastne inicijative in tako pokazala, da ima moč preiskavati razmere v industriji iz svoje lastne volje in inicijative.

Illinoiski rudarji v njih prvih bojih, ko je bila njih organizacija še tako šibka, da se je bilo bati, da jo uničijo krojaški podjetniki.

Lokalna organizacija komercialnih brzojavnih uslužbencev je odglasovala, da se odpošlje rudarjem v Oklahomi \$30 v pomoč.

Ako bodo druge delavske strokovne organizacije v Chicagu in drugje storile svojo dolžnost in izkazale solidarnost napram stavkočim in izprtim rudarjem, tedaj se bodo premogovniški podjetniki prepričali, da niso kos združenim akcijam delavstva.

Stoodotno pitje piva in šampanca na veliko jeno suhaških apostolov.

Pariz, 22. sept. — Več tisoč ameriških legionarjev, ki zborujejo v Parizu, je hotelo ogledati si nekdanjo bojno fronto na Francozem, pa je niso našli. Namesto nekdanjih strelskih jarkov so našli bogata polja in obnovljene vasi in mesta. Nikjer sledu za bojščem. Edina izjema je v gosdovih. V gosdu Argonne so Američani še našli luknje pod zemljo, v katerih so spali pred devetimi leti med veliko ameriško ofenzivno tik pred zaključkom vojne.

Apel ameriških prohibičnih apostolov, naj legionarji ohranijo "suha usta" v Parizu, so bili zaman. Opazovanje, ki je bilo nalašč aranžirano, je dognalo, da 95 odstotkov legionarjev pije pivo, ostalih pet odstotkov pa šampanca in druga vina. Kravali, ki jih povzročajo pljani legionarji, so na dnevnem redu.

Nemški polet okoli sveta

Koennecke dospel v Angoro. S seboj ima dva tovariša.

Angora, Turčija, 22. sept. — Nemško letalo "Germania", ki ga pilotira Otto Koennecke na poletu v Ameriko okoli vzhoda, je včeraj dospelo sem direktno iz Kolina. Polet je trajal nekaj manj kot 18 ur. Na poletu so trije mošje: pilot Koennecke, radiooperator Johann Herman in grof Georg Cedric Solms-Laubach, ki je finančni polet. "Germania" poleti jutri proti Indiji.

TATOVNI OKRADLI TRGOVINO KOZUHOV

Odnegli so tritisoč dolarjev.

Chicago, 22. sept. — Pet roparjev je sredi vstopilo v Singer & Cohen trgovino s kozuhi na 1326 Milwaukee avenuji. Prišli so delavci v trgovini, da so odprli blagajno. Pohrabili so ves denar ter kozuhovino v vrednosti \$3,000. Roparji so bili obojeni s samokresi in so šrtve privezali k stolum.

Srbi v boju s komitai.

Belgrad, 22. sept. — V noči od torka na sredo so bili krvavi spopadi med arbskimi šandarji in macedonskimi komitai v 8-kolišu Strumice, kjer je v tork zvečer na tiru nastavljena bomba ustavila ekspresni vlak, ki je vozil iz Skoplja do meje. Zandarji so naleteli na komitake, ko so iskali krivce. Prišla je vojaška pomoč in vso noč so pokale puške ob meji. Podrobnosti še niso znane. Bomba je vrgla lokomotivo iz tira, druge škode ni bilo. Ranjen ali ubit ni bil nihče.

giniživim uživanjem! — Kako bi vendar? ... Kako? ...

Kadar pošljete listu Prosveta, kakoršnakoli naznanila in zahvale o smrti, tedaj vselej povejte v plam, ali želite imeti plačan oglas ali kot navadno vest. Ako je priobčano kot navadna vest, se izpusti iz naznanila vse osebne zahvale in imena posameznikov, ter se take naznanilo priobči brezplačno. Kadar pa hočete imeti priobčeno celo vrsto raznih imen in drugih stvari, je pa to oglas, katerega se mora plačati, to velja za člane in za nečlane. Nadalje velja isto tudi za razne prireditve, veselice, ahode, itd. Vselej je treba povedati ali hočete imeti plačan oglas ali samo navadno časninarsko vest, tu v takem slučaju se za navadno vest, naredi stvar bolj na kratko in se pove le važnejši del. Če pa naročite, da naj bo plačan oglas, se priobči vse, kar zahtevate. Iste tako velja za vse druge naznanila že se koga tiče, se silitvene ponudbe, prodaje, itd. Za vse take stvari se mora vedno povedati, da naj bo to oglas kolikokrat naj se isti priobči in da bodete zanj plačali. To pojasnilo dajmo radi tega, ker je to sklop konvencije, da se potem ravnamo vsi, druživa, člani, se zolniki in upravilci lista Prosveta, da to upoštevate in s potem ravnete. — Filip Godina (upravitelj).

Ilija Ehrenberg:

"JAZ SEM MALI KOMUNARD"

(Iz nemščine A. Kobal.)

Ko je Luis Roue tistega večera odšel na Operni trg, so bile vse kavarne prazne. V njih se ni več točila rubinasto rdeča pijača in okoli miz niso posedali gizdalini, ni bilo s kruhki in slaščicami obloženih tas na mizah, od katerih se niso več smejale brezskrbne gospe in gospodične. Ljudje njih četrti so jezni čez vojske v plavih bluzah, ki niso hoteli izročiti svojega orožja, odhiteli iz lepega Pariza, in celo gladki in svetli trotoar, od katerega se ni več odbijal odsev luči, je žalostno temnel. Luis Roue je videl, da se je "republika" odpeljala v ekvipažah in razkošnih kočijah. Druge plavofopije čarje je vprašal, kdo je ostal na njih mestu in oni so mu odgovorili: "Pariška Komuna." In Luis si je mislil tako, da mora biti Pariška Komuna kje v bližini ulice, kjer sam stanuje.

Ampak gizdalini, gospe in gospodične, ki so zapustili Pariz, niso hoteli pozabiti gosposkega mesta. Nikakor jim niso hoteli za vedno odstopiti palač in svoje služinčadi. In zopet so začele padati krogle iz topov in so rušile pariško zidovje, ali tačas niso streljali hudobni Prusi, temveč domači, dobri in stalni gosposke gostje priškaga "Cafe Anglaise" ter drugih odličnih kavaren. In Luis je izprevidel, da se mora podati nazaj na steno beraško stajo pri Vincenneskih vratih. Tamošnja stanovanja pa ni bila samo dobra gošpa, temveč tudi pobožna katoličanka. Obotavljala se je, da bi ga vzela pod streho, njega, ki je sin brezbožnega puntarja, kateri je pomagal umoriti samozamega pariškega škofa. Tedaj je Luis vzel svojo pipico med zobe, jo čvrsto stisnil, sinčka Pavla

pa je vrgel na rame in odšel je z njim v Fort Vincennes. Basal je krogle v topove in Pavelček se je igral z izstreljenimi naboji. Ponoči je mali dečko spal pri stražnikih, vedno pripravljeneh na naskok. Pavelček so podarili stražniki lepo novejše porcelanasto pipico, skoraj takšno, iz kakoršne je kadil njegov ata Luis, in pa kos mila. S to igračo se jim je tako prikupil, da je lahko stal poleg in poslušal, ko so streljali iz kanonov, ali pa gledal, kako so zadeli. Gledal je svoje lepe balončke iz mila, plave, rdečkaste in vijoličaste, kakor balončki, ki so jih nosili lepo polikani in počesani sinovi gizdalinov in brezskrbnih gospe, ko so se šetali po parku. Zares, spomnil se je onih balončkov komaj za minuto, dočim so bili ti, ki jih je gledal sedaj, prekrasno bleščeči, veličastni in brzi. Ko jih je tako le gledal, je pozabil celo zapreti usta, kar je bilo neobhodno potrebno, ko so streljali iz kanonov in pozabil je celo na kosček kruha in na vse. — Tudi sam je imel pipico in ko se je bližal ljudem, ki so bili od vseh poznani kot "komunardi" in med katerimi se je nahajal tudi Luis Roue, je moško potegnil sapo in spuščal balončke ter se takole bližal atetu. In ko so ga zagledali borci, so za trenutek pozabili na kanone; na smeh jim je prišlo in ogovorili so Pavelčka:

"Ti si pa pristni komunard!"

Ampak borci v plavih bluzah so imeli malo kanonov in malo krogelj in tudi njih samih je bilo le majhno število. Medtem pa so ljudje, ki so zapustili Pariz in nekdanjo kraljevsko palačo, kjer so bivali v Versaillesu, vsaki dan dovažali nove vo-

jake, sinove ubogih in nevednih francoskih kmetov, pošiljali so pred mesto nove kanone, katere jim je darovala hudobna Prusija. Vedno bližje so bili zidovim in kakor močan obroč so obkrožili vse mesto Pariz. Veliko utrdb je že bilo v njihovih rokah in nihče ni prišel na mesto ustreljenih topničarjev, ki so se bili utaborili na utrdbi Vincenneski. Zdaj je že samo zidar se basal kroglice, sam je zažigal top, ga sam izstreljeval in samo dva v plavih jopičih sta ostala in mu pomagala.

V nekdanji rezidenčni francoskega kralja je vladalo veliko veselje. Po klanju soldateske osvobodjene kavarne niso mogle dovolj hitro nategniti rubinasto rdeče pijače. Duhovniki v vijoličnih in vijoličastih oblačilih so darovali zahvalne maše in generali so stiskali roke na pomoč prihitelim pruskim oficirjem, v znak veselja, da so tako korenito iztrebili komunarde. Topoglavci lakajji so že zaklepli kovčge in spravljali v red prtljago, da se zopet presele v vselej in v vseh mest najlepše mesto. Velikanski park dvignjen s kostmi dvajset tisoč umorjenih delavcev, ki so ga noč in dan gradili, odvažali zemljo, delali poti in ceste, park, kateri je bil prizorčljive razkošja, je bil ves okrašen s zastavami v znak zmage nad komunardi. Ves dan so trobentači trobili v rogove, okrašeni so bili kameniti tritoni in devet malih ter štirideset velikih vodometov, ponoči pa so jih razsvetlili s kresovi, kajti luči so bile v Parizu razbite med prelivanjem krvi.

Poročnik narodne straže, Francois d'Emognan, je prinesel svoji ljubici Gabrielji de Bonivetovi šopek krasnih lilij, s katerimi ji je hotel pokazati svojo udanost in čistost. Lilije so bile stajljive v zlati, s safirski okrašeni košarici, kupljeni

in oči! Kako se mi je vse zazdelo krasno, grozno krasno!

"V resnici, povabil nas je, svoje prijatelje, a ni bilo nič hudega, par steklenice in pogovarjali smo se, pa nam je noč minila."

Se je molala, potem je njen glas zatrepal:

"Pa vam je noč minila!"

Bil sem žalosten, in srce me je zapelo. Iskal sem legega izgovora, da se opravičim in sem popolnoma čist pred svojo Lilijo.

"Saj veš, človek pade v slabo družbo, pade med razbojnike. Glej, tako sem nedolžen in ves čas sem mislil samo nate. Štel sem ure in dneve, nisem mogel spati brez tebe, zato sem obiskal prijatelja."

Tedaj me je zopet nekaj dirnilo jako neprijetno, in ne brez vzroka.

Prišla je naša mlekarica, brhka Posavka, in je zapela v kuhinji kot petelinček: "Dobro jutro!" In njej se je oglašila naša Rezika, ki sem jo bil zapodil na Gorenjsko za teden dni.

Lilija je videla mojo zmedenost in moj nemir, in slaba vest se mi je brala na licu.

"No, moj ljubi, zvesti soprog," je hladno dejala Lilija, "kaj pa je bilo z Reziko? Zakaj si jo poslal stran?"

Meni je bilo vroče in mrzlo.

"O kako si me prevaral, kako sem se zmotila v tebi!"

In Lilija je zaplakala, in tedaj je bilo z menoj pri kraju. Ženskih solz, prijatelji, ne morem ne trpeti, ne slišati, ne videti, in Lilija je jokala zaradi mene! Se sem se premagoval in z levim ušesom poslušal kako ata se dekletu menili o nekem Janezu, ki je pri vojaki in trpi hudo lakoto.

"Glej, kaj takega bi si o tebi ne mislila. Ko je prišla Rezika za menoj" — vzdihnil sem in nagnil glavo — "ko je prišla Rezika in mi to povedala, ji nisem verjela. Sama sem se hotela prepričati. A zdaj vidim, da je vse res."

Njen jok je utihnil, samo solze so se ji svetile v očeh, in pogled je bil vlažen kakor ujeti sni.

Nagnil sem se k njej na posteljo in ji poljubil ustnice in jo poljubil globoko pod vrat.

"Lilija, odpusti..."

Pogledal sem ji v obraz. Bila je mirna in lepa, o, tako lepa, kakor je še nisem videl nikoli. Solnčni žarki so goreli v njenih laseh in glavo ji je ovijal jasni blišč. Zopet sem jo poljubil.

"Lilija, odpusti..."

Pogladila me je z roko po laseh.

"Takšen si! Tako si mislil name, glej, in jaz te ljubim kakor prvi dan."

Ko mi je Lilija to očitala, sem začutil nekaj rosnega v očeh — skoraj me je sram — in skril sem glavo v njeno naročje. Moj Bog, kako ljubim Lilijo, niti sam nisem vedel, kako!

"Lilija, nikoli več nikdar — nikoli več ne smeš od mene!"

Bilo je že kasno jutro, in jaz sem bil ne nadomoma zelo zaspan. Objel sem jo čisto in sveto in povedala mi je sladko tajnost.

Lilija mi je odpustila, in jaz jo ljubim, silno jo ljubim.

(KONEC)

V Versaillesu od najboljšega draguljarja, ki jo je prodal za mal denar, kajti zbal se je bil, da bi ne mogel pravočasno odnesti dragocenosti, ko je bila na potila vstaja komunardov. Pri slavnostih zmag je bila cesta natrpna meščanstva, in stopalnica med gosposke je Francois pripovedoval svoji nevesti, kako bo pobijal upornike še naslednjega dne, ko zavzamejo poslednjo utrbo — Fort Vincennes, in kako bodo pripeljali jetnike v mesto ter jih pobili.

(Dalje prihodnjik.)

SLIKE IZ NASELBIN

(Nadaljevanje s 2. strani.)

mentu iz železniških voz. To je bilo prvo delo, ki ga je dobil po 1. aprilu, odkar je premogarska stavka. Težko je delal v neznanosti vročini in ob sedmih zvečer je bil mrtev. — Poročevalce.

Razmere v naselbinah in okolici Coverdale.

Coverdale, Pa. — Kakor sem že večkrat poročal o naših delavskih razmerah, tako želim tudi danes opisati, kako se nam godi in kako je z našimi stavekazi. Baroni prav dobro napredujejo, ker so vsi stavkokaži tako dobro izurjeni kakor sladka "lesnaka". Ker baroni niso imeli veliko dobička z belopolnimi delavci, so kar na debelo začeli uvažati zamorce, ali zopet ni uspeha. Več jih potolče kakor pa jih zdravili pride na beli dan. Nekaterim manjka pol glave, drugim obah rok ali nog. Bolnišnice so vse napolnjene, tako da morajo pobiti stavkokaži ležati po dva ali po trije skupaj.

V svojem življenju še nisem videl takih ljudi kakor so nekateri stavkokaži. Tako izgledajo kakor da v svojem življenju še niso videli belega dne. Ko smo se rudarji nekoč pogovarjali pri unijski postaji, smo videli, kako so šli stavkokaži z dela. Eden je imel glavo na plečih, drugi pri kolenih, tretji se je zdel kakor da ima vrat vrh glave in da mu je glava k želodcu prirastena. Kakor se vidi, ti ljudje niso naravno ustvarjeni.

Oplati moram tudi kako kompanijski prodajalci dobro postrežejo. Čez dan nobena stavkokaška žena ne dobi ničesar v prodajalni, torej morajo čakati do petih zvečer. Ko ob petih kompanijski predelavec prinese seznam dnevnih in nočnih mezd, na katerem je popisano, koliko je ta ali oni zaslužil z naganjem premoga, takrat šele pridejo v prodajalno in naberejo stvari, ki jih potrebujejo za prihodnji dan. Kupec je vprašan, kakšno pregledno številko ima in če te nima, pa odzame prodajalec nakupljeno gročerijsko nazaj in stavkokažova žena mora praznih rok domov.

Ko sem bil nekoč po opravičkih v kompanijski prodajalni, oz. na poštne uradu, sem malo postal in poslušal, kako je nekega zamorca prodajalka oštevala, zakaj da ni ničesar zaslužil. Zamorec se je izgovarjal, da je vrtil luknje za razstreljevanje. Drugi zamorec, istotako oštevan, se je opravičeval, da je moral prekladati kamenje. Ko opravičevanje le nič ni izdalo, sta si zamorca potožila gorje drug drugemu in si klicala nazaj v spomin one lepe obljube, ki jih jima je govoril agent, ko ju je spravljaj na limanice v stavkokaštvo. Pravil jima je, kako lepo bosta služila, v prodajalni da bosta dobila vsega, kar si bosta pozelela, če bosta imela zaslužno.

Rojaki iz tega lahko posnamete, da stavkokaži, ki jih agentje naberejo, so v ogromni večini samo prevarane žrtve. Agentje so neprestano na delu za premogokopne družbe, da ločijo nevedne ljudi, kateri si potem ne morejo nikamor pomagati, ko pridejo sem. Zaslužijo nikdar ne toliko, da bi se mogli podati kam stran. Veliko je "poštenih" stavkokažov, katere bossi priganjajo, da morajo delati. A vendar se je dobil tudi neki zamorec, ki je dejal: Jaz nisem prišel sem delat, temveč sem prišel pomagat zlomiti stavko.

Pozdravljam rojake po širni Ameriki. — Martin Kasic, član društva št. 427.

DONAČE KLOBASE!

S prvim oktobrom bom prišel s pet razpoložljivi fine domače klobase, šunke in prekajeno meso. Klobase po 30c funt, prekajeno meso in šunke po 34c funt. Kdor plača v naprej ima poštnino prazno. Kdor pa naroči C.O.D. mora plačati poštnino sam.

Uljudno se priporočam vsem stari in novim odjemalcem za obilo naročila. Kdor ni zadovoljen, vrnem denar. Pošiljam 5 funtov in več.

Joseph Leskovar

618-14th Street, Racine, Wis.

P. S.: Dobiti šalim zastopnika za Chicago in okolico in za Milwaukee in okolico. Pišite za pogoje. — (Adv.)

STANOVANJE V NAJEM.

V najem se odda 7 sobno stanovanje, vroča voda gorkota. Drugo nadstropje, Stanarina \$70.00 mesečno. Oglasite se na 1811 S. Troy St. Tel. Irving 2479. Chicago, Ill. — (Adv.)

ZDRAVLJENJE BOLANIH NOG

Odprte rane, ulčena, napete žile in kolne bolezn.

se lahko zdravijo doma med vašim delom. Pišite po brezplačno knjižico "Kako zdraviti bolne noge." Opišite vaš slučaj bolezn.

A. C. Lipe Pharmacy, 1424 Green Bay Av., Milwaukee, Wis.

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (August 31-27) pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Poskusite jo pravočasno, da vam lista ne nastavi. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljena, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljena vled napačnega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi družbeni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$6.00 in za pol leta pa \$3.00. Člani S. N. P. J. doplačajo \$4.80 za leto, za pol leta \$2.40.

Za mesto Chicago in Cicero za leto \$7.50, pol leta \$3.75, za člane \$6.30.

Za Evropo stane za pol leta \$4.50, za vse leto pa \$9.00.

Tednik stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštnino.

Mladinski List stane za celo leto \$1.20.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO

"PROSVETA"

2657 S. Lawndale Ave.

CHICAGO, ILL.

!KAMPANJA!

za pridobivanje novih naročnikov dnevnika Prosveta

Se vedno je čas da začnete z agitacijo za razširjenje največjega slov. dnevnika v Ameriki, Prosveta, ki je pian v naprednem duhu za izobrazbo in poduk naših rojakov.

Sedaj se vam nudi lepa prilika, da si za dolge zimake večere nabavite lepih in podučnih knjig, katere dobite za nagrado za nove naročnike.

Za enega novega polletnega naročnika dobite knjigo "Jimmy Higgins" vredno \$1.00. Za enega novega celoletnega naročnika dobite knjigo "Slovensko-angliška Slovnica," zelo primerna knjiga za razširjenje znanja angleščine, vredna \$2.00 ali kako drugo knjigo iz zaloge "Književne matice." Za dve novi celoletni naročniki dobite veliko in krasno vezano knjigo "Ameriški Slovenci," v kateri bodele našli mnogo zanimivega in podučnega, ne samo o razvoju naše S. N. P. Jednote, temveč tudi o razvoju našega naroda v Ameriki, in drugih zgodovinskih važnih dogodkih. Vrednost knjige je \$5.00.

Ako še niste, začnite z agitacijo takoj. Idite na delo in pridobite listu kar mogoče več naročnikov, ker čimbolj bo list razširjen, temvečji bodo uspehi na kulturnem in gospodarskem polju Slovencev v Ameriki.

Cena je: na leto \$6.00, za pol leta \$3.00; za Chicago in Cicero za eno leto \$7.50, za pol leta \$3.75. Za Evropo: za eno leto \$9.00, za pol leta \$4.50.

Izpolnite in izrežite ta kupon.

PROSVETA, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois.

Priloženo dobite naročnino \$....., za katero pošljite Prosveto:

Ime

Naslov

Ime

Naslov

Ime

Naslov

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.

ima v zalogi sledeče knjige:

AMERIŠKI SLOVENC — izvrstna krasna knjiga, obsega 632 strani, trdo vezana, vredna svoje cene, stane \$5.00

Slovensko-Angliška Slovnica — zelo poučna in lahko razumljiva knjiga za učenje angleščine, s dodatkom raznih koristnih informacij, stane samo \$2.00

Zakon Biogenesije — tolaži naravne zakone in splošni razvoj, knjiga iz katere zamorete črpati mnogo naukov za telesno in duševno dobro \$1.50

Pater Malaventura — V Kahareta — zanimiva povest iz življenja ameriških frančiškanov, in dokivljaji rojaka, izvrstno spopolnjena s slikami \$1.50

Zajedaki — resnična povest in prava ilustracija doslej skritega dela življenja slovenskih delavcev v Ameriki \$1.75

James Higgins — krasna povest, ki jo je upisal sloviti ameriški pisatelj Upton Sinclair, poslovenil pa Ivan Molek \$1.00

Zapisnik 8. redne konvencije S. N. P. J., 252 strani mehko vezana, stane samo \$0.50

"Hrbtenica" — drama v treh dejanjih s prologom in epilogom — mehko vezana, stane samo \$0.25c

"Informator" — knjižica s vsemi potrebnimi podatki o S. N. P. J. — zelo priporočljiva za člane — stane samo \$0.20c

Pišite poje na:

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.

2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA CLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Cene zmerne, unijsko delo prve vrste. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue

CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENAJPOJASNILA